На узлісі постав перед нами дивний кущик. Наче із казки постав: мініатюрні гілочки з дрібненькими листочками, а на вершечку кожної гілочки рожеві квіточки променяться. Здасться, ось-ось вийдуть із-за нього маленькі білобороді чоловічки-гноми і запросять у свою казкову країну, де живе прекрасна і добра Білосніжка, де всі квіти і метелики розмовляють між собою людською мовою.

Милуємося квітом веселої вроди, впиваємося його ніжними пахощами. І якось язик не повертається вимовити: "вовчі ягоди". Бо вчувається у цих словах щось вороже, хиже, підступне.

А так не хотілося б пов’язувати ці поняття з отаким миловидним кущиком. Ніби вибачаючись за невдалу назву, вчені доточили до неї слово "пахучі". Але назві це якоїсь особливої привабливості не надало. Куди краще вже звучить народне; боровик чи й просто багун.

Так, рослина ця отруйна — і кора, і листя, і корінь. І її жовто-бурі ягоди теж отруйні. Хоч мурашки їх і поїдають з превеликою охотою. Та хіба серед лісового зела мало отруйного?! До речі, он скільки разів доводилося бачити, як заповзяті базарники цілими в'язками тягнуть до міста вовчі ягоди пахучі, щоб продати тим, кому самому ліньки піти до лісу і натішитися їх дивною вродою. Проте жодного разу я так і не чув, щоб хоч хтось отруївся цією рослиною. От і міркую, що не боровик до людини ставиться по-вовчому, а зовсім навпаки. Бо рідко хто промине нагоду зламати його квітучу гілочку.

А тим часом цей казковий кущик все рідше й рідше зустрічається у наших лісах. Адже він — релікт. А реліктовими ботаніки називають такі рослини, вершина розквіту і розвитку яких припала на давноминулі епохи. Тоді в даній місцевості був інший клімат, інші зелені сусіди оточували їх. А зараз, коли змінився клімат, коли довкола сусіди молодші, більш пристосовані до умов існування, вони ніби чужі усьому

зеленому світові. У тихих, незахожих куточках ці рослини лише доживають свій вік.

Релікти особливо беззахисні. Зміна середовища, безцеремонне втручання людини в заведений ритм життя зеленого царства неминуче веде до їх загибелі. Отже, ці рослини потребують охорони насамперед. Тим більше, що кожна з них становить неабияку цінність для науки як гість з глибокої давнини.

Є у вовчих ягід пахучих ще одна назва — дафна. Ця назва міжнародна — вона однаково зрозуміла і в нас, і в Німеччині, і в Канаді, і в інших країнах. А народилася вона вперше в стародавній Греції. Слово "дафна" означало...

Але краще я переповім давній-предавній міф.

Дафна була дочкою річкового бога Пенея. І була вона красунею, яких небагато є на світі. Сам золотоволосий Аполлон уздрівши її, закохався. Та не судилося цьому коханню запломеніти квіткою щастя, не принесла Дафні втіхи її краса. І ось чому.

Коли Аполлон своїми грізними стрілами убив страшну потвору Піфона і святкував перемогу, то вгледів неподалік Ерота юного бога кохання. Той саме в цей час напинав тятиву золотого лука. Засміявся Аполлон:

— Що тобі, пустунчику, робити з такою грізною зброєю? Вона тільки мені личить, бо я можу нею однаково поразити і ворога, і звіра. А ти тішся тим, що можеш запалювати в серцях ніжні почуття. Чи тобі захотілося ще й моєї слави?

Ерот спалахнув від образи:

— Нехай твій лук усе поражає, а моя стріла вразить тебе!

І злетів на високий Парнас. Там дістав із сагайдака дві стріли. Одною, гострою, що кохання породжує, він протнув серце сонцечолого Аполлона. Другу ж, тупу, від якої кохання гине, послав у серце прекрасної німфи Дафни. Так зло помстився Ерот. І отієї якраз миті Аполлон і покохав палко незрівнянну Пенеєву доньку, а та почала всіляко уникати зустрічі з ним.

Одного разу вони все-таки зустрілися. Побачивши Аполлона, німфа кинулася тікати швидше легкокрилого вітру. Сонцечолий бог помчав за нею.

— Німфо, зачекай! — гукав він. — Я не ворог твій. Це від кохання я переслідую тебе. Не тікай, я не простий пастух, мій батько — сам Зевс.

Та прекрасна Дафна не слухала його, а бігла ще швидше. Додав ходу й Аполлон, мов на крилах полетів, — ось-ось наздожене, вже німфа чує його дихання.

Бліда, знесилена Дафна з надією дивиться на ріку і благає Пенея:

— Батьку, допоможи! Коли є ще могутність у тебе, то, благаю, зміни, забери мій образ, який стільки страждань завдає мені!

І тільки мовила це, як почало її тіло німіти, вкриватися тонкою корою, стало її волосся листям, руки — вітами, ноги — корінням. Перетворилася Дафна на дерево лавр.

Зупинився Аполлон перед лавром, обнімає дерево, цілує. Та навіть дерево сахається його. І мовив тоді Аполлон:

— Якщо ти не можеш стати дружиною моєю, то станеш моїм деревом — прикрашатимеш листом своїм мою голову, мою кіфару і мій сагайдак. Нехай же твоє листя завжди буде зелене!

Лавр на знак згоди схилив свої віти до Аполлона. І золотоволосий бог світла і мистецтва відтоді завжди прикрашається листям лавра, або дафни, як назвали це дерево греки.

"А що спільного має лавр з вовчими ягодами?" — цілком слушно запитаєте ви. Виявляється, спільного між ними чимало — така думка вчених. Звичайно виглядом боровик із лавром не зрівняється, зате листочки в нього не тільки схожі на лаврові, а й не осипаються на зиму. От лише слава різна: вінками із лавра прикрашають переможців великих спортивних змагань, видатних співаків, поетів, учених, а боровика помічають, поки він цвіте.

…Стоїмо біля казкового кущика. Іван Михайлович зітхає:

— Жаль, вовчі ягоди пахучі тепер так рідко зустрічаються.

Жаль! Адже ця рослина дарує людині не тільки трепетне відчуття весняної радості, не тільки будить уяву про давно минулі епохи. Вона дає їй і ліки від кількох хвороб, зокрема і таких, які трудно піддаються лікуванню…

Є в нашого боровика близькі родичі: вовчі ягоди кримські, вовчі ягоди Софії та вовчі ягоди Юлії. Вони також релікти, зустрічаються набагато рідше, ніж боровик: перший — у Криму, другий — у Харківській області, а третього на Україні навіть учені не знайшли, бачили його лише в Курській та Воронезькій областях Російської Федерації. Зате ще одного боровикового родича — вовче лико — можете побачити у найближчому лісі. Ранньої весни, коли дерева безлисті а по вибалках ще подекуди причаїлися латки поруділого снігу, кущики вовчого лика бузково квітнуть, примостившись під грабочками та під берізками.

Коли це чуємо, попереду — голоси. Незабаром до нас підходить цілий гурт дітей разом з учителькою.

— Тільки не обламуйте дафну!.. — просимо.

— Мої не обламають, — заспокоює вчителька. — Якось навесні, восьмого березня, на свято, вони принесли мені квіти в дарунок — два підсніжники. Не букет, а всього два підсніжники. "Галино Василівно, — мовили, — ви нам казали, що підсніжникам найважче пробиватися до сонця крізь мерзлу землю. Отож і вирвали тільки два. Їх треба оберігати, правда?" Повірте, я навіть не знала, як дякувати моїм учням за те, що вони правильно зрозуміли мене. Для мене то був найдорожчий дарунок у житті… А дафни вони, я певна, не обламають, бо перед екскурсією саме про неї і велася мова.

Лагідне сонце заплелося у зеленому верховітті, сіється міріадами промінчиків на шумовиння трав, на веселі гілочки вовчих ягід пахучих. І якийсь дивний дзвін-передзвін довкола. Може, то промінчики так бринять?..